

Yleisten alueiden roskienkeräyspisteiden suunnitelma / SUP-asetus

Ympäristölautakunta 19.03.2024 § 28
66/11.03.01/2024

Valmistelu

Ympäristöjohtaja Mika Grönvall, ympäristöpäällikkö Risto Pöykiö

Taustaa:

Euroopan unionin (EU) kertakäyttömuovidirektiivi eli SUP-direktiivi on tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutusten vähentämistä koskeva direktiivi. SUP-direktiivin tarkoituksena on edistää kiertotaloutta ja samalla vähentää muovijätteen päätymistä ympäristöön, erityisesti meriympäristöön ja merenrannoille. SUP (single-use plastics) viittaa kertakäyttömuovi-tuotteisiin.

SUP-direktiivi on pantu Suomessa täytäntöön jätelailla sekä sen nojalla annetuilla tuoteryhmäkohtaisilla asetuksilla. Jätelain mukainen tuottajien siivouskustannusvastuu on osittain astunut voimaan tiettyjen kertakäyttöisten muovituotteiden osalta vuodesta 2023 alkaen ja laajenee lähivuosina kattamaan kaikki siivouskustannusvastuun piiriin kuuluvat kertakäyttömuovituotteet.

Pirkanmaan ELY-keskus toimii valtakunnallisena tuottajavastuun valvontaviranomaisena koko Manner-Suomen alueella.

SUP-direktiiviillä eräiden muovien ja tupakkatuotteiden valmistajat ja maahantuojat veloitetaan korvaamaan kunnille kustannukset, jotka aiheutuvat eräiden muovituotteiden siivoamisesta.

Siivoamiskustannuksilla tarkoitetaan roskaantumisen siivoamisesta, roskien kuljetuksesta ja käsittelystä aiheutuneita kustannuksia.

Siivouskustannusvastuu koskee muovia sisältäviä kertakäyttöisiä

- elintarvikepakkauksia
- tyhjänä myytäviä joumamukeja
- kosteuspyyhkeitä
- ilmapalloja
- suodattimellisia tupakkatuotteita ja tupakkasuodattimia

Siivouskustannusvastuu tulee voimaan eri tuoteryhmien osalta portaittain.

Suodattimellisten tupakkatuotteiden ja tupakansuodattimien tuottajat vastaavat 1.1.2023 alkaen kyseisistä tuotteista aiheutuvista. Kunnille korvataan tässä vaiheessa direktiivin täytäntöönpanemiseksi myös tupakkaroskisten hankinta ja tupakkatuotteiden roskaantumisen ehkäisemiseksi toteutettava tiedottaminen.

Tupakkatuotteiden ja elintarvikepakkausten osalta siivouskustannusvastuu on alkanut 1.1.2023 ja kunnille maksetaan kyseistä vuotta koskevat korvaukset vuonna 2024.

SUP-pakkausten (tietty syömävalmiin ruoan yhden annoksen elintarvikepakkaukset, joustavat pakkaukset ja kääreet, juomapakkaukset, kevyet muoviset kantokassit, muut kuin tyhjänä myytävät juomamukit) tuottajat

vastaavat kyseisistä tuotteista aiheutuvista keräyskustannuksista ja siivoamiskustannuksista 1.1.2023 alkaen.

Vuodesta 2025 lähtien siivoustalouden vastuu laajenee kattamaan myös muut SUP-tuotteet. Siivoustalouden vastuun laajuus vaihtelee tuoterühmäkohtaisesti.

Tyhjänä myytävien juomamukien tuottajat vastaavat kyseisistä tuotteista aiheutuvista keräyskustannuksista ja siivoamiskustannuksista 1.1.2025 alkaen. Kunta ilmoittaa vuotta 2025 koskevat kustannukset vuonna 2026.

Kosteuspyyhkeiden ja ilmapallojen tuottajat vastaavat kyseisistä tuotteista kunnalle aiheutuvista siivoamiskustannuksista 1.1.2025 alkaen. Kunta ilmoittaa vuotta 2025 koskevat kustannukset vuonna 2026.

Siivoustalouden vastuu koskee kuntien yleisiä alueita kuten mm. puistot, bussipysäkit, virkistysalueet, ulkoilualueet, uimarannat, jne., jotka on yksityiskohtaisemmin määritelty SUP-direktiivin ohjeistuksessa.

Tuottajat maksavat kunnalle korvauksena kunnan kokonaiskustannuksista tietyn osuuden, joka määritellään erikseen SUP-korvausasetuksella tuoteryhmäkohtaisena prosenttiosuutena.

Asetuksessa säädettävä tuoteryhmäkohtainen osuus kokonaiskustannuksista perustuu kunkin tuoteryhmän osuuteen yleisiin järjestelmiin kerätyistä ja siivotuista roskista.

Korvaukset kunnille direktiivin täytäntöönpanosta:

Tupakkatuotteiden ja elintarvikepakkausten osalta siivoustalouden vastuu on alkanut 1.1.2023 ja kunnille maksetaan kyseistä vuotta koskevat korvaukset vuonna 2024.

Myös vuoden 2024 ja 2025 kustannukset korvataan kunnille.

Vuodelta 2023 ja 2024 kunnalle maksettava korvaus on kiinteä, eli noin 1.6 euroa/asukas. Vuodelta 2025 korvaus kunnalle on noin 2 eur/asukas.

Kunnan asukaslukuna pidetään maksun määräytymisvuoden joulukuun 31 päivän asukaslukua. Vuoden 2023 kustannusten osalta tämä tarkoittaa kunnan asukaslukua 31.12.2023.

Tilastokeskukselta saadun ennakkotiedon mukaan Kemin kaupungin asukasluku oli vuoden 2023 lopussa 19.368.

Kemin kaupunki voisi saada täten korvaus SUP-direktiivin perusteella siis seuraavasti:

Vuosi	Korvaus (eur)
2023	30.988
2024	30.988
2025	38.736
Yhteensä	100.712

Taulukossa olevat Kemin kaupungin saamat korvaukset vuosille 2024 ja 2025 on laskettu myös 19.368 asukkaan lukumäärällä, mutta lopulliset korvaukset vuosilta 2023-2025 määräytyvät kun asukasluku vahvistuu oikeaksi.

Vaikka siirtymäkauden 2023 - 2025 korvaukset maksetaan asukasluvun mukaan, tulee kunnan pyrkiä ilmoittamaan todelliset kustannukset parhaan käytettävissä olevan tiedon mukaan. Todellisten kustannustietojen kerääminen jo siirtymäaikana on tärkeää valmistauduttaessa siirtymäajan jälkeiseen todellisten kustannustietojen ilmoittamiseen.

Siirtymäkauden 2023-2025 kiinteä kustannus tarkoittaa, että tuottajan kustannusvastuun perusteena ei pidetä kunnan todellisia aiheutuneita kustannuksia toteutetuista jätehuolto- ja siivoustoimenpiteistä (roskaantumisen ehkäiseminen ja roskaantumisen siivoaminen), vaan kustannuksen määrä on ennalta määritetty ja se määräytyy kaikille kunnille samalla perusteella kunnan asukasluvun perusteella.

Korvauksia saadakseen kuntien tulee ilmoittaa tupakkajätteen keräys- astiakustannukset sekä neuvonnasta ja tiedotuksesta aiheutuneet kustannukset erikseen heti vuodesta 2023, koska nämä eivät kuulu jätelain muuttamista koskevan lain (22.12.2021/1096) voimaantulosäännöksen 2 mom. mukaisesti siirtymäkauden kiinteään korvaukseen.

Jotta kunta voi saada korvausta SUP-direktiivistä sille aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi, sen tulee ilmoittaa vuosittain Pirkanmaan ELY-keskukselle jätteen keräys- ja siivoustoimien kustannukset kuntien yleisillä alueilla.

Kunnan tulee ilmoittaa sille aiheutuneet kustannukset myös siirtymäaikana (2023-2025). Siirtymäajan jälkeen tuottajien kustannusvastuun perusteena ovat kunnalle aiheutuneet tosiasialliset kustannukset jätteen keräys- ja siivoustoimista kuntien yleisillä alueilla.

Tuottajat maksavat kunnalle korvauksena kunnan kokonaiskustannuksista tietyn osuuden, joka määritellään erikseen SUP-korvausasetuksella tuoteryhmäkohtaisena prosenttiosuutena. Asetuksessa säädettävä tuoteryhmäkohtainen osuus kokonaiskustannuksista perustuu kunkin tuoteryhmän osuuteen yleisiin järjestelmiin kerätyistä ja siivotuista roskista.

Korvaukset kunnalle vuodesta 2026 lähtien:

Vuodesta 2026 lähtien kustannusperusteessa siirrytään todellisiin kustannuksiin. Tämä tarkoittaa sitä, että kuntien tulee valmistautua yleisten alueiden puhtaanapitokustannusten kustannusseurantaan hyvissä ajoin. Oikeat ja todelliset kustannukset ovat edellytys tuottajien maksamien korvausten saamiselle vuoden 2026 alusta lukien.

Tupakkaroskisten määrät yleisillä alueilla:

Direktiivi edellyttää, että kunnassa tulee olla asetuksen edellyttämä vähimmäismäärä tupakkatumpeille tarkoitettuja jäteastioita yleisillä alueilla seuraavasti:

- 1.1.2024 lähtien 1 keräysastia (tupakkatumppiastia) 900:aa asukasta kohti.
- 1.1.2025 lähtien 1 keräysastia (tupakkatumppiastia) 600:aa asukasta kohti.
- 1.1.2026 lähtien 1 keräysastia (tupakkatumppiastia) 300:aa asukasta kohti.

Tämän mukaan Kemin kaupungissa tulee olla tupakkatumppiastioita vähintään seuraavat määrät:

Vuosi	Tupakkatumppiastioita vähintään
2024	22
2025	33
2026	65

Astiamäärät on laskettu tilastokeskuksen antaman ennakkotiedon perustella vuoden 2023 lopun asukasmäärällä (19.368 hlö).

Korvausten hakemisesta:

Edellä mainittujen korvausten saamiseksi kuntien tulee huolehtia siitä, että se ilmoittaa tämän direktiivin osalta tarvittavat tiedot Pirkanmaan ELY-keskukselle **vuosittain viimeistään 31.5. virka-ajan loppuun (klo 16.15) mennessä, sillä tietojen ilmoittaminen on lainsäädännön asettama edellytys korvausten saamiselle.**

Mikäli kunta ei ole ilmoittanut tietoja määräaikaan mennessä, se ei voi saada kyseisen vuoden korvauksia. Pirkanmaan ELY-keskus ei voi pidentää määräaikaa.

Ilmoittaminen tehdään aluehallinnon sähköisessä asiointipalvelussa.

Muuta huomioitavaa:

Lisätietoja SUP-direktiivistä ja ohjeet korvausten hakemiseen löytyvät Pirkanmaan ELY-keskuksen Internet-sivuilta hakupolulla: Oikopolut -> Tuottajavastuu -> Siivouskustannusvastuu -> Kustannusten ilmoittaminen.

Koska tuottajien siivouskustannusvastuu on uutta, ohjeen muutos- ja päivitystarvetta arvioidaan jatkuvasti ja uusi ohjeistus julkaistaan alkuvaiheessa jokaiselle vuodelle erikseen. Ohjeen linjauksia tai ohjeistusta päivitetään ja täsmennetään tarpeen mukaan toimeenpanon edetessä.

Vuoden 2024 roska-astia / tupakkatumppiastia hankinnat:

Ympäristötoimiala on laatinut karttasuunnitelman, josta ilmenee uusien roska-astioiden ja tupakkatumppiastioiden sijainnit. Suunnitelmakartta on **liitteenä**.

Tupakkatumppiastioita hankitaan vuosittain vähintään direktiivin edellyttämä määrä ja vuonna 2024 vähintään 22 kappaletta.

Vuoden 2024 investointiohjelmassa ei ole varauduttu edellä mainittuun hankintaan ja sen edellyttämään toteutukseen. Vuoden 2024 hankinta pyritään toteuttamaan niin sanotuista pienistä kohteista, joissa ei ole määritelty tarkasti mitä määräraha pitää sisällään. Mikäli vuoden 2024 hankintaa ei pystytä tekemään pienistä kohteista, tulee toimiala esittämään myöhemmin investointiohjelman muutosta. Seuraavien vuosien hankinnat otetaan huomioon investointiohjelman laadinnan yhteydessä.

Esittelijä	Ympäristöjohtaja Mika Grönvall
Päätösehdotus	Lautakunta hyväksyy liitteenä olevan suunnitelman ja oikeuttaa toimialan hankkimaan vuoden 2024 roska-astiat ja tupakkatumppiastiat sekä tekemään rahoitusanomuksen Pirkanmaan ELY-keskukselle.
Päätös	Lautakunta hyväksyi liitteenä olevan suunnitelman ja oikeutti toimialan hankkimaan vuoden 2024 roska-astiat ja tupakkatumppiastiat sekä tekemään rahoitusanomuksen Pirkanmaan ELY-keskukselle.